

רשות העתיקות אחראית על עתיקות הארץ ואתריה, במסגרת זו הרשות פועלת לשמור, לחשוף, לשמר, לחקור ולפרסם את עתיקות הארץ ואתריה בישראל ומחוצה לה.

ברחבי מדינת ישראל קיימים כשלושים אלף אתרים המוגדרים כאתרי עתיקות. אתרים אלה וממצאיהם מהווים את מורשת התרבות החומרית של ארץ ישראל, ומשרטטים את קורותיה ואת תולדות האדם, העמים והממלכות שחיו כאן במהלך מאות ואלפי השנים האחרונות.

רשות העתיקות מעודדת את אזרחי המדינה לפעול למען השמירה על עתיקות הארץ ומניעת כל פגיעה בהם, כיוון שכל פגיעה כזו יש בה משום נזק בלתי הפיך למורשת העבר.

חוק העתיקות (התשל"ח - 1978) וחוק רשות העתיקות (התשמ"ט - 1989) מטפלים בכל ענייני העתיקות של מדינת ישראל ביבשה ובים, ומכתיבים את הפעולות לשמירה על האיזון הראוי בין צרכי הפיתוח של הארץ לבין השמירה על עתיקותיה.

במסגרת פעולות אלו ביצעה רשות העתיקות חיתוכי בדיקה.

הדוח שלהלן מפרט את הפעולות הארכיאולוגיות שבוצעו בשטח במסגרת הפרויקט.

בנוסף מצורף לדוח מסמך הנחיות ובו סיכום הפעולות לביצוע לצורך המשך הפיתוח.

נשמח לענות על כל שאלה בטלפון: 04-6415324

בברכה,

כמיל סארי

ארכיאולוג מרחב צפון

## דו"ח ראשוני ליזם סוג ביצוע: חיתוכי בדיקה מרחב: צפון

16724

### טמרה בעמק- שכונה חדשה

הרשאה:

קפול ראובן

13/7/2017

### רקע כללי



איור 1: נקודה 1 מבט מזרחה

בתאריכים 21/05/2017-25/05/2017, 9/07/2017-13/07/2017 בוצעו חתכי בדיקה בתחומי השטח הנידון המצוי בתחומי אתרי העתיקות המוכרזים כדין 3308/0 "טירת טמרה ח"י"פ: 1091 עמ" 1399 מיום: 18/05/1964. הבדיקה בוצעה לאחר חפירת בדיקה, במטרה לחשוף את גבולות בית הקברות ופיזור הקברים בשטח.

### רקע ארכיאולוגי



איור 2: נקודה 6 מבט מזרחה

בתחומי ובקרבת השטח הנבדק בוצעו חפירות רבות וזוהו שכבות יישוב למן תקופת הברזל 2 ועד התקופה האסלמית הקדומה (שקד 1999, גורן 2001, פורט 2005, אלכסנדר 2009, אבו פנה 2009, מוקארי 2010, טפר 2011 וזידאן 2014) ממצאי העבר כוללים שכבות יישוב ובתי מגורים, כנסיה עם רצפת פסיפס, מתקנים חקלאיים ועדויות לקבורה עתיקה (לפירוט החפירות ראה טפר 2011).



איור 3: תעלה 132 כדוגמא לתעלות ללא ממצאים מבט דרומה

בשטח המדובר בוצע סקר פיתוח בשנת 2015 (S566) ע"י זידאן וברון. כמו כן בוצעו במקום חתכי בדיקה ע"י עסיס גם כן ב-2015.

בשנת 2016 בוצעה בשטח בנידון חפירת בדיקה (A7704) ע"י עמיצור, במהלך החפירה נחשפו גת, מחצבות ובית קברות המתוארכים לתקופה הרומית-ביזנטית.



איור 4: תעלה 107 מבט צפונה

### ביבליוגרפיה:

טפר י' 2011. טמרה. חדשות ארכיאולוגיות. 123.

### אופן הבדיקה



איור 5: תעלה 109 מבט מזרחה

הבדיקה בוצעה בשני שלבים, שלב ראשון חישוף של השטח בעזרת מחפרון ותיעוד אבני הבזלת המעובדות אשר שימשו לסיכוי קברי השוחה, במטרה לתחום את גבולות בית הקברות. בשלב השני בוצעו חתכי בדיקה בעזרת מיני מחפרון בעל כף אחורית ללא שיניים ברוחב 0.6 מ'. החתכים בוצעו באזור המוגדר של בית הקברות במטרה לחשוף קברים נוספים.



איור 6: תעלה 110 מבט מזרחה

### תוצאות הבדיקה, ממצאים

בסקר הממוקד שבוצע בשטח הנידון התגלו 20 נקודות שבהם התגלו אבני בזלת מעובדים אשר שימשו לכיסוי קברי שוחה (מצורפים 2 איורים לדוגמא)



## מיקום הנקודות :



איור 7: תעלה 111  
נקודה מזרחית, מבט צפונה



איור 8: תעלה 111  
נקודה מערבית, מבט מערבה



איור 9: תעלה 112  
אבן מעובדת שיצאה מהתעלה



איור 10: תעלה 119  
מבט מזרחה



איור 11: תעלה 128  
מבט דרומה



איור 12: תעלה 129  
מבט מזרחה



איור 13: תעלה 133  
מבט דרומה



איור 14: תעלה 134  
מבט צפונה

NO	פירוט	X	Y
1	אבן אחת 0.7X0.25 יתכן באתרה (איור 1)	238606	726586
2	שלושה אבנים 0.8X0.25	238674	726460
3	שני אבנים 0.65X0.3	238642	726547
4	שני אבנים 0.5X0.3	238638	726551
5	שני אבנים 0.5X0.2, 0.9X0.25	238643	726515
6	אבן אחת 0.9X0.35 יתכן באתרה (איור 2)	238625	726537
7	אבן אחת 0.9X0.3	238607	726543
8	אבן אחת 0.6X0.2	238603	726542
9	אבן אחת 0.8X0.2	238602	726557
10	אבן אחת 0.8X0.25	238605	726592
11	שני אבנים 0.4X0.15, 1X0.2	238581	726629
12	אבן אחת 0.9X0.25	238564	726626
13	אבן אחת 0.9X0.2	238668	726445
14	שני אבנים 0.8X0.3, 0.7X0.25	238671	726457
15	ריכוז אבנים בגדלים שונים	238668	726461
16	שני אבנים 0.5X0.2, 1X0.2	238675	726462
17	ריכוז אבנים בגדלים שונים	238677	726475
18	אבן אחת 0.8X0.25	238713	726415
19	אבן אחת 0.9X0.2	238691	726398
20	אבן אחת 0.9X0.2	238674	726555

סך הכל בוצעו 35 תעלות, מתוכם ב10 התעלו ממצאים ארכאולוגיים, הקשורים לבית הקברות, ב7 מהם התגלו קברים. בשאר התעלות הגענו לשכבת הבזלת הרכה תעלה 132 כדוגמא (איור 3)

## חתכי הבדיקה:

N	כיוון	אורך	רוחב	עומק	ממצאים
100	E-W	6 M	0.8 M	0.6 M	אין ממצאים
101	E-W	6 M	0.8 M	0.6 M	אין ממצאים
102	E-W	6 M	0.8 M	0.7 M	אין ממצאים
103	N-S	6 M	0.8 M	0.7 M	אין ממצאים
104	E-W	6 M	0.8 M	0.7 M	אין ממצאים
105	N-	8 M	0.8 M	0.9 M	אין ממצאים

				S	
106	N-S	M 8	M 0.8	M 0.8	אין ממצאים
107	N-S	M 9	M 0.8-2	M 1.1	בחלק הדרומי של התעלה בעומק 1.1 מ' נחשפה אבן בזלת מעובדת באורך 0.65 מ', ככל הנראה חלק מכיסוי של קבר שוחה. (איור 4)
108	N-S	M 7	M 0.8	M 1.1	אין ממצאים
109	N-S	M 9	M 0.8	M 1.1	בחלק הצפוני של התעלה בעומק 1.1 מ' נחשפה אבן בזלת מעובדת באורך 0.8 מ' ועל ידה אבן בזלת לא מעובדת, ככל הנראה חלק מכיסוי של קבר שוחה. (איור 5)
110	E-W	M 5	M 0.8-1.2	M 0.8	בחלק המערבי של התעלה בעומק 0.8 מ' נחשפה אבן בזלת מעובדת באורך 0.5 מ' ועל ידה מעט חרסים מן התקופה הרומית-ביזנטית, ככל הנראה חלק מכיסוי של קבר שוחה. (איור 6)
111	E-W	M 9	M 0.8-1.2	M 1	בחלק המערבי ובמרכז התעלה נחשפו שני נקודות בהם אבן בזלת מעובדת חלקית ברוחב 0.3 מ' וצמוד אליה אבן בזלת לא מעובדת, בשני המקרים האבנים ממוקמות בתוך הבזלת הרכה. יתכן ואלו כיסויים של קברים. (איורים 7-8)
112	N-S	M 13	M 0.8	M 1.1	המהלך חפירת התעלה הוצאה אבן בזלת מעובדת 0.7X0.25, האבן לא הייתה באתרה, בתעלה לא התגלו עדויות לקבר. (איור 9)
113	N-S	M 19	M 0.8	M 1	אין ממצאים
114	E-W	M 9	M 0.8	M 1	אין ממצאים
115	E-W	M 12	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים
116	E-W	M 10	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים
117	E-	M	M 0.8	M 0.8	אין ממצאים

			12	W	
118	E-W	M 9	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים
119	E-W	M 9	M 0.8-1.2	M 0.8-1.1	בחלק המערבי של התעלה בעומק 0.6 מ' נחשפה אבן גיר מעובדת בחלקה ברוחב 0.4, בסביבה המיידית אין אבנים גיר, יתכן והאבן הינה חלק מסרקופג, בדומה לפריט שממקום בקרבת מקום. (איור 10)
120	E-W	M 8	M 0.8	M 1.1	אין ממצאים
121	E-W	M 7	M 0.8	M 0.9	אין ממצאים
122	N-S	M 11	M 0.8	M 1	אין ממצאים
123	E-W	M 7	M 0.8	M 1.1	אין ממצאים
124	E-W	M 8	M 0.8	M 0.9	אין ממצאים
125	N-S	M 7	M 0.8	M 0.9	אין ממצאים
126	E-W	M 12	M 0.8	M 0.7	אין ממצאים
127	E-W	M 13	M 0.8	M 1.1	אין ממצאים
128	N-S	M 5	M 0.8	M 0.9	במרכז התעלה בעומק 0.9 מ' התגלו שני אבני בזלת מעובדות, ברוחב של לפחות 0.3 מ', האבנים הינם חלק מכיסוי של קבר שוחה, הקבר ממשיך מזרחה, צפונה ודרומה. (איור 11)
129	N-S	M 12	M 0.8	M 0.6	במרכז התעלה בחתך המזרחי התגלתה אבן בזלת מעובדת באורך של 0.85 מ' הממוקמת כ- 0.1 מ' מתחת לפני השטח, ככל הנראה האבן לא באתרה. (איור 12)
130	E-W	M 7	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים
131	E-W	M 8	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים
132	N-S	M 10	M 0.8	M 0.6	אין ממצאים

<p>בחלק הצפוני של התעלה בעומק 0.9 מ'                  נחשפה אבן                  בזלת מעובדת חלקית באורך 0.3 מ' בשני                  צדדיה זוג                  אבני בזלת לא מעובדות, חמשת האבנים                  יוצרים צורה                  מלבנים הממשיכה דרומה על יד האבנים                  התגלו חרסים                  המתוארכים לתקופה הרומית-ביזנטית. ככל                  הנראה קבר.                  (איור 13)</p>	M 1	M 0.8	M 12	N- S	133
<p>בחלק הצפוני של התעלה בעומק 0.5 נחשף                  מתקן                  המורכב מאבני בזלת מעובדות ואבני בזלת                  לא מעובדות                  באורך של כ-1.3 מ' ורוחב 0.8 לפחות. בשני                  צדדיו 2                  אבנים גדולות ובניהם אבנם קטנות, כך                  שנוצרת צורה                  מלבנים. יתכן ומתקן זה הינו קבר בנוי. (איור                  14)</p>	M 0.5	M 0.8- 1.1	M 25	N- S	134

## סיכום

ממצאי הסקר הממוקד הכולל עשרים נקודות עם שרידי קברים יחדיו עם חתכי  
 הבדיקה הממוקדים אשר חשפו שבעה קברים חדשים עוזרים לתחם את בית הקברות

בשטח הנבדק.  
הקברים מפוזרים וממוקמים במרחק מסוים אחד מהשני, אך כולם ממוקמים באזור מוגדר של השטח הנבדק. יתכן מאוד שקיימים קברים נוספים שלא התגלו בבדיקות עקב תנאי השטח הקשים לעבודות כלים מכניים ואזורים עם צמחיה צפופה.

בברכה,  
ראובן קפול  
ארכאולוג ומפקח רשות העתיקות



איור 1: נקודה 1 מבט מזרחה



איור 2: נקודה 6 מבט מזרחה



איור 3: תעלה 132 כדוגמא לתעלות ללא ממצאים מבט דרומה



איור 4: תעלה 107 מבט צפונה



איור 5: תעלה 109 מבט מזרחה



איור 6: תעלה 110 מבט מזרחה



איור 7: תעלה 111 נקודה מזרחית, מבט צפונה



איור 8: תעלה 111 נקודה מערבית, מבט מערבה



איור 9: תעלה 112 אבן מעובדת שיצאה מהתעלה



איור 10: תעלה 119 מבט מזרחה



איור 11: תעלה 128 מבט דרומה



איור 12: תעלה 129 מבט מזרחה



איור 13: תעלה 133 מבט דרומה



איור 14: תעלה 134 מבט צפונה

זכויות היוצרים הם של רשות העתיקות. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר – כל חלק שהוא מחומר זה ללא הסכמת רשות העתיקות. © כל הזכויות שמורות.